

יעל נאמן

אך מלה על לבנון

השעה היתה אחת־עשרה בלילה ועירנו תל אביב הואפלה פתאום. רמקולים סבבו בעיר וקראו לתושבים לשוב לבתיהם, להרביק סלוטייפ על זגוגיות החלונות.

משתוממים התבוננו אחד בשני (היינו שלושה).
אמר בעלי: הסלוטייפ אולי נועד להגן מפני טילים, אבל מדוע האפלה? הרי אין להם מטוסים.

האם כרת בחשאי ראש עירנו ברית ערים תאומות עם ביירות?
הצעתי אני: אולי זה בגלל הסקרים, המצביעים על כך שאין הרוגים מתל אביב.
רק מקיבוצים, מהתנחלויות ומיישובי ספר ואפילו מירושלים. אבל לא מתל אביב.
אולי חפץ ראש עירנו ליידר את המלחמה עם התושבים.

נוטפי זיעה צילצלנו בשער ביתנו.
השוער – שאתמול עוד פיטפט אתנו – אמר: אינכם גרים כאן יותר.
אמרנו: הֵי, זה אנחנו. אינך מכיר את פנינו?
אתמול עוד שוחחת אתנו על הא ועל דא, אתמול עוד נתנו לך תלושים לחגים.
הוציא מכיסו צו ממשלתי וקרא: "בביתו של התולה לא מדברים יותר על חבל."
אם כן, כמו שחשבנו, מילמלנו בהקלה, זאת רק אייהבנה, ותיקנו אותו:
בביתו של התלוי לא מדברים על חבל.
תקנה חרשה, הוא אמר, מאמריקה. הגיעה מצגת באי.מייל: שינו את הפתגם.
לא ידענו על התקנות החדשות, אמרנו.
וגם אילו ידענו, איננו מסכימים. היכן מגישים ערר?
בכלא 6, עם כל הסרבנים, אמר, והוסיף בשקט: עכשיו צאו, אסור לי בכלל לדבר אתכם.

רק עוד שאלה, הפציר בעלי:
על מה כן מדברים בביתו של התולה?

הוציא השוער את דף התקנות, וקרא מתוך הכתב בנימה חגיגית: "על צדק".
 הרליק פנס, להיטיב את ראייתו, והוסיף: "ועל שלום."
 הדיבורים על חבל מחלישים את החזקים בשעת מלחמה.
 השלישית היתה חברת ילדות שלי שהגיעה לביקור מאירופה. היא אמרה לשוער:
 כשאני שם, אני כליכך מתגעגעת. כשאני באה, אני לא יודעת למה התגעגעת.
 אמר השוער: ככה זה כשגרים באירופה. הילדים שלך יודעים עברית?
 לא, היא מילמלה (השאלה הזאת תמיד הכאיבה לה כמו אגרוף בבטן, כמו אשמה):
 אני עכשיו בת ארבעים, חשבתי לעשות עוד ילד קטן, הילדים שלנו כבר גדולים,
 ילד קטן שאדבר אתו רק עברית.
 אבל על מה אני אדבר אתו בעברית? היא שאלה את השוער.
 על צדק, הוא ענה. ועל שלום.

ועל המלחמה? שאל בעלי.
 על מלחמת אין ברירה ועל רדיפת שלום, ענה השוער, וכדאי גם לדבר על מלחמת
 העולם השנייה.

חברתי אמרה לשוער: בפעם האחרונה כשהייתי כאן בביקור, אמרו שהשלום מתחיל
 בבית,
 והנה, אתה מגרש אותנו.

וחוץ מזה, היא שאלה, אתה יודע שהיא (סימנה בידה לעברי) ואני מאותו קיבוץ
 במקור?

בוודאי, אמר השוער, אני יודע הכל על הדיירים. הרי הקיבוץ שממנו באתן יושב על
 גבול לבנון,

אותו נוף, כליכך רצינו שלום. רכבות שתיסענה מן העמק לבירות ולרמשק.
 אבל ככה זה במזרח התיכון, הסביר לחברתי, כל שש שנים מלחמה. הערבים מבינים
 רק כוח,

את בטח זוכרת את זה מכאן.

כן, אמרה חברתי, היינו אז בנות שבע־עשרה, כשדיברנו בקיבוץ שלנו על אהבה.
 על הנוף איננו רוצות לדבר יותר, הסבירה לשוער.

נוף ילדותנו מעוור. ילדותנו מעוורת.

חוק עשינו לנו, הוספתי לאוזניו של השוער: איננו מדברות יותר באוזני זרים,
 לא על התאנים ולא על החרובים ולא על ארו הלבנון,

בקיבוץ שבו נולדנו וגדלנו על גבול לבנון,

שכן פסטורליה מסוכנת לחיים, אבל לספרות היא קטלנית ממש.

בפסטורליה מתוארים האנשים כנקודות, כפיקסלים. כמו ממעוף הציפור, כמו מגיחת

מטוס הקרב.

זאת שעת מלחמה, צעק השוער, הביטו סביבכם, כולם חופרים שוחות להגן על עירנו, ואתם מסתובבים ברחובות, מלהגים ומקטרגים.

שכן שאתמול שאל מאתנו סוכר, ירד במעלית, ואמר לשוער:
יזומה כליכך יפה של ראש העיר, לחפור שוחות. שיצלמו את זה, העיתונאים, איך מתקיפים אותנו.

הזמין אותנו השכן להצטרף אליו לחפירת השוחות.
שאל אותו בעלי לפשר הדבר, הרי אין להם מטוסים.
הקשה השכן: ומזל"טים? וחוף מזה, הסביר, יש ליידר את המלחמה עם התושבים.
בונדינג נחוף כאן, כמו בימים הטובים.

עוזב אותם, אמר השוער לשכן, ולנו הורה:
יש לכם חמש דקות לעלות למעלה, לקחת טרנזיסטור ולרדת.
השתומם השכן ושאל: הרי אתן מהצפון במקור והמשפחות של שלושתכם שם,
אינכם מתעניינים במתרחש בגבול?

לא הצלחנו להסביר את עצמנו. בסוף אמרתי אני:
מתעניינים, אבל רואים את הדברים אחרת, הנה אספר לכם סיפור על גבול.
קראתי להם, שם, לשכן ולשוער:

"יצוין גם כי תא"ל פסל גזע השתתף בכתישת ביירות המערבית בקיץ של 1982 ולא
נמנה עם הטייסים שהשליכו את פצצותיהם לים במקום על אורחי העיר הנצורה
וילדיהם. כיצד אנו יודעים זאת? פשוט, משום שאף טייס ישראלי לא עשה כן."

אמר השוער: אבל זאת ספרות. זה האסון שלנו, של תל אביב,
אנשים קוראים ספרים של יצחק לאור,
כמו ידיכם אתם כורים לנו את הכור.

הרי לא רצינו במלחמה הצודקת הזאת, היא נכפתה עלינו.
כל שש שנים מלחמה, הוסיף השכן בנוסטלגיה לעבר ולעתיד,
ולא ידע שהוא חוזר על מלותיו של השוער, מאז ולתמיד.

עכשיו, חודש אחרי המלחמה, איננו יכולים לזכור דבר.
ערפלי-שלום כיסה את עירנו.

חודש אחרי המלחמה לא נזכרת עוד המלה לבנון ברחובותינו
(גם בזמן המלחמה היא לא הוזכרה).

חודש אחרי המלחמה, שבו כולם לדבר על מלחמה – על זאת שתהיה ועל זאת שהיתה.

אמרו שזה זמן לחשבון נפש.

בסתיו בולט יופיה של תל אביב, כבר לא חם.
זאת העונה האהובה עלינו כאן, על כל השכנים בבניין.